

Odbojkaške manifestacije u turizmu

Bačić, Jelena

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:815678>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-23**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

SVEUČILIŠTE JURJA DOBRILE U PULI
FAKULTET ZA INTERDISCIPLINARNE, TALIJANSKE I KULTUROLOŠKE STUDIJE
PREDDIPLOMSKI STUDIJ KULTURA I TURIZAM

JELENA BAČIĆ

ODBOJKAŠKE MANIFESTACIJE U TURIZMU

Završni rad

Pula, 2021.

SVEUČILIŠTE JURJA DOBRILE U PULI
FAKULTET ZA INTERDISCIPLINARNE, TALIJANSKE I KULTUROLOŠKE STUDIJE
PREDDIPLOMSKI STUDIJ KULTURA I TURIZAM

JELENA BAČIĆ

ODBOJKAŠKE MANIFESTACIJE U TURIZMU

Završni rad

JMBAG: 0303083326, redovita studentica

Studijski smjer: Kultura i turizam

Predmet: Marketing inovacija u kulturi i turizmu

Znanstveno područje: društvene znanosti

Znanstveno polje: marketing

Znanstvena grana: turizam

Mentor / Mentorica: Doc.dr.sc. Iva Slivar i Dr.sc. Sanja Radolović

Pula, rujan 2021.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani _____, kandidat za prvostupnika ekonomije/poslovne ekonomije, smjera _____ ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli, _____, _____ godine

IZJAVA

o korištenju autorskog djela

Ja, _____ dajem odobrenje Sveučilištu Jurja
Dobrile

u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom

_____ koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____ (datum)

Potpis

SADRŽAJ

UVOD	1
1. POVEZANOST TURIZMA SA SPORTOM	2
1.1. Turizam	2
1.2. Sport	4
2. MANIFESTACIJE	6
3. ODBOJKA	9
3.1. Vrste odbojke	10
3.1.1. <i>Odbojka na pijesku</i>	11
3.1.2. <i>Mini odbojka</i>	12
3.1.3. <i>Sjedeća odbojka</i>	13
3.1.4. <i>Odbojka na snijegu</i>	14
3.2. Odbojkaške manifestacije u Hrvatskoj	16
3.2.1. <i>Swatch Beach Volleyball Major Series</i>	16
3.2.2. <i>Split Open</i>	17
3.2.3. <i>Sportske igre mladih</i>	18
3.3. Odbojkaške manifestacije u svijetu	19
3.3.1. <i>World Grand Prix</i>	19
3.3.2. <i>Continental Cup</i>	19
4. ODBOJKAŠKE MANIFESTACIJE U TURIZMU – INOVATIVAN TURISTIČKI PROIZVOD	20
ZAKLJUČAK	23
POPIS LITERATURE	24
POPIS PRILOGA	26
SAŽETAK	27
SUMMARY	28

UVOD

Tema ovog završnog rada su odbojkaške manifestacije u turizmu. Završni rad podjeljen je na četiri glavna poglavlja. U prvom poglavlju definirat će se turizam i sport te njihova povezanost. U drugom poglavlju definirat će se i izvršiti podjela manifestacija. U trećem poglavlju riječ je o odbojci te vrstama odbojke i odbojkaškim manifestacijama u Hrvatskoj. U četvrtom poglavlju govorit će se o odbojkaškim manifestacijama u turizmu kao inovativnom turističkim proizvodu.

Povijest odbojke kreće od 1900 – ih godina , izumitelj odbojke je William G. Morgan, kroz godine mijenjala su se pravila, oprema i tereni odbojke. Nije dugo trebalo da odbojka postane sport natjecateljskog duha, tako su krenula natjecanja i nastala je prva organizacija za odbojku, FIVB u Francuskoj. Tokom godina, počeli su se pojavljivati i određeni oblici odbojke kao što su mini odbojka, odbojka na pijesku i sjedeća odbojka, svaka vrsta odbojke ima i svoj savez.

Manifestacije su kompleksni i kreativni događaji s nekim određenim značajem za neku destinaciju i imaju razni programski sadržaj, te ostvaruju turističke efekte i ciljeve. Podjela manifestacija vrši se na osnovi više različitih kriterija, podjela prema sadržaju ima najveći značaj pri definiranju i određivanju manifestacije. Sadržaj određuje učesnike i sadržaj, prevladavajući je faktor vremena održavanja i mjesta održavanja. Prema sadržaju se isto tako dijele i na sportske manifestacije i odbojkaški događaji spadaju u tu klasifikaciju. Podjela manifestacija nastaje interesima turista i prilagođava se potrebama i željama tržišta.

1. POVEZANOST TURIZMA SA SPORTOM

Poveznica između turizma i sporta postoji još iz vremena antičke Grčke, kada se putovalo na velike sportske događaje. Uključivanjem sporta u turizam nastaje jedno novo tržište za sportske proizvode, opremu, koristi imaju više korisnika, poput industrije, trgovine i graditeljstva (izgradnja sportskih objekata). Turizam i sport postali su aktivnosti koje su dio globalne kulture. Broj putovanja koji su povezani sa sportom značajno rastu, te postaje jedan od najbrže rastućih oblika turizma. Ove dvije aktivnosti su međusobne pojave i imaju zajednička područja interesa, sport obuhvaća turističke aktivnosti dok turizam, makar s jednim dijelom ovisi o rekreaciji i sportu. Jačanje ove poveznice donijele su promjene u odnosima (ekonomskim i društvenim), zbog toga što su putovanja i bavljenje sportom postali dostupni velikom broju ljudi, te također su sport i putovanja jedni od središnjih aspekata načina života ljudi. ¹

Sport je u suvremenom turizmu i glavni motiv za putovanje ne samo sadržaj boravka, to dovodi do razvitka sportskog turizma. Sportski turizam je „pasivno ili aktivno sudjelovanje na sportskom događaju; na primjer, odlazak sportaša na olimpijske igre ili navijača na nogometu utakmicu i sl. Uža definicija je primarno aktivnosti rekreativno sudjelovanje u sportu; npr. igranje golfa na Floridi.“²

1.1. Turizam

Turizam je skup djelatnosti koje imaju obilježja složene strukture, sezonskog poslovanja, neproizvodnosti rada i specifično tržište u realizaciji turističkog doživljaja. Turizam je skup odnosa i pojava, proizlaze iz putovanja i boravka posjetitelja u nekoj destinaciji ako se tim boravkom ne zasniva stalno prebivalište i ako s takvim boravkom nije povezana nikakva njihova gospodarska djelatnost. Dolazi do stvaranja mnogih primarnih, sekundarnih te

¹ Petrović M., Knezović D., Todorović M., *Sportski turizam kao komponenta razvoja održivog poduzetništva*, Obrazovanje za poduzetništvo, Split, Vol. 7 No 1., 2017., str. 81. – 89.

² Bartoluci M., Čavlek N., Zagreb, 2007., str. 103.

direktnih i indirektnih utjecaja. Turizam ima veliku ulogu u suvremenom društvenom razvoju, on ga oblikuje i uvjetuje. Jedan je od glavnih prihoda u nekim državama te je i najvažnija gospodarska grana. No turizam je industrija koju najmanji udarac može slomiti. Riječ turizam dolazi od riječi "tour" što znači kruženje. Moramo razumjeti turizam kao posljedicu potrošnje misleći se pritom na konzumerizam, a danas razumijevajući kao eru novog shvaćanja slobodnog vremena. U povijesti turizam se vezuje uz izum parnog stroja, razvoj turneja.³

Od mnogih ljudskih potreba čovjek veći dio njih zadovoljava turističkim putovanjima i boravkom izvan mjesta prebivališta. Turizam je način ugodnog provođenja slobodnog vremena, važna gospodarska grana, pokretač razvoja društva, spoj kultura, nudi veću mogućnost zaposlenja, razvoj prometa, izgradnja prometnica itd. Uz turizam se najviše veže slobodno vrijeme jer je turizam klasični produkt slobodnog vremena. Turizam je danas popularna aktivnost većine ljudi u razvijenom svijetu, dijeli se na domaći ili međunarodni. Domaći turizam podrazumijeva putovanja u tuzemstvu a međunarodni putovanja u inozemstvo. Osnova je turističko tržište a to je mjesto susreta turističke ponude i potražnje. Turistička potražnja je određena je količina roba i usluga koju su turisti spremni kupiti u određenom vremenu i pod određenim uvjetima, a turistička ponuda dio je turističkoga tržišta na kojem se turistima nude i prodaju robe i usluge, kojima oni zadovoljavaju svoje turističke potrebe.⁴

Funkcije turizma dijele se na dvije osnovne skupine društvene i ekonomske, koje se dijele na još manju podskupinu neekonomske i humanističke dok se ekonomske na induktivnu i multiplikativnu funkciju. Društvena funkcija turizma važna je i uvelike pridonosi humanističkim ciljevima turizma a oni su obogaćivanje čovjeka novim spoznajama i doživljajima koji se onda povezuju izvornim motivima turističkog kretanja koji nisu u srodnoj vezi gospodarskih funkcija ali utječu na njih neposredno. Neekonomske (društvene) funkcije, obuhvaćaju dio turizma koji vrši rekreaciju i povezano djelovanje na turiste, a one u pravilu ne utječu na postizanje gospodarskih ciljeva.⁵ Društvene funkcije

³ Gržinić J., *Uvod u turizam*, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Pula, 2019., str. 17. – 24.

⁴ Jagić S., *Turizam i slobodno vrijeme: mogućnosti i načini provođenja*, Pedagogijska istraživanja, Sveučilište u Zadru, Vol. 2 No. 1, 2005., str. 105. – 109.

⁵ Gržinić J., *Uvod u turizam*, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Pula, 2019., str. 147. – 156.

prvo su se pojavile u povijesti, a to znači da turizam ne bi postojao bez neekonomskih motiva i funkcija. Podskupina neekonomske funkcije sekundarnog su karaktera, posljedične i društvene bez njih turizam se ne može odvijati te su oboje ovisni jedno o drugome i pod to podrazumijevamo kulturnu, obrazovnu, zdravstvenu, političku i socijalnu funkciju turizma.” S obzirom na veliki broj aktivnih sudionika turističke potražnje, jasno je da ove funkcije ne djeluju samo na pojedinca nego i na društvo u cjelini. U situaciji sve izrazitijih i osmišljenijih intelektualnih, duhovnih i tjelesnih potreba te humanističkih vrijednosti, turizam putem svojih mnogobrojnih društvenih funkcija ostaje sredstvo i izazov sretnije i organiziranije čovjekove sutrašnjice i njegov najpotpuniji oblik korištenja slobodnog vremena.”⁶

1.2. Sport

„Svaka visoko strukturirana ciljana tjelesna aktivnost uređena pravilima, koja posjeduje visok nivo posvećenosti i obuhvaća prevladanje sebe ili protivnika sadržavajući pojedine elemente igre može se nazvati sportom. Sport uključuje intenzivno tjelesno naprezanje ili relativno kompleksne tjelesne sposobnosti učenika, koji su motivirani unutrašnjim zadovoljstvom ili nagradama i priznanjima povezanim sa učestvovanjem.“⁷

Postoje grupni i individualni sportovi, grupni sportovi se izvode u grupama (odbojka, rukomet, nogomet, košarka), dok kod individualnih sportova (plivanje, gimnastika, atletika) jedna osoba se zalaže za sportsko postignuće i njegov uspjeh.

„S obzirom da su individualni i društveni razvoj uz pomoć sporta međusobno povezani, neophodno je da društvo prepozna značaj sporta za ukupni razvoj, te da u skladu sa određenim principima promovira sportske aktivnosti. Tako je postupio francuski zakonodavac u Sportskom zakoniku, pa je na početku Zakonika istaknuta društvena dimenzija sporta putem sljedećih općih principa: 5 fizičke i sportske aktivnosti

⁶ Jadrešić V., *Turizam u interdisciplinarnoj teoriji i primjeni*, Školska knjiga, Zagreb, 2001., str. 10.

⁷ Hadžikadunić A., Turković S., Tabaković M., *Teorija sporta sa osnovama tjelesnih aktivnosti specijalne namjene*, Sarajevo, 2013. str. 11.

predstavljaju važan element obrazovanja, kulture, integracije i društvenog života; one znatno doprinose borbi protiv školskog neuspjeha i smanjenju socijalnih i kulturnih nejednakosti, kao i zdravlju; promocija i razvoj fizičkih aktivnosti i sporta za sve, posebno za osobe sa invaliditetom, je od općeg interesa; jednak pristup muškaraca i žena sportskim aktivnostima, u svim njihovim oblicima, je od opšteg interesa; država, lokalne vlasti i njihove grupe, udruženja, sportski savezi, kompanije i njihove društvene institucije doprinose promociji i razvoju fizičkih i sportskih aktivnosti.“⁸

⁸ Mićović M., *Društveno gospodarska dimenzija sporta*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, Vol. 57 No. 3, 2020., str. 889. – 890.

2. MANIFESTACIJE

Manifestacije su kompleksni i kreativni događaji s nekim određenim značajem za neku destinaciju i imaju razni programski sadržaj, te ostvaruju turističke efekte i ciljeve. Najbitnije karakteristike manifestacija su kreativnost, kompleksnost, turistički karakter (osnovni ciljevi i efekti koji se dostižu realizacijom istih), planski karakter (određeni programski sadržaji koji su unaprijed dogovoreni) te društveno – ekonomska i kulturna izvornost.⁹ Podjela manifestacija vrši se na osnovi više različitih kriterija, prema sadržaju, porijeklu učesnika, stupnju izraženosti tradicije, mjestu održavanja, vremenu održavanja te značenju(rangu). Podjela prema sadržaju ima najveći značaj pri definiranju i određivanju manifestacije. Sadržaj određuje učesnike i sadržaj, prevladavajući je faktor vremena održavanja i mjesta održavanja.

Zabava, umjetnost i kultura su zabavno – turističkog karaktera i privlače veliki broj posjetitelja. Koncerti su najisplativiji oblik izvođenja manifestacije jer su isplativi u finansijskom smislu. Neke od ostalih manifestacija koji su značajne su festivali npr. jela i vina, daju priliku određenoj destinaciji da predstave svoje lokalne proizvode te se postave na tržištu eno – gastronomskog turizma. Skupovi i izložbe, tj. među organizatorima istih postoji velika konkurentnost, postoje velike i male gdje sudjeluju vrlo važne osobe. Događanja koja se organiziraju u svrhu prikupljanja sredstava za dobrotvorne svrhe, npr. organiziranje sajmova s različitim sadržajima poput lunaparka.

⁹ Romelić J., Tomić P., *Savremena tendencije u turizmu, hotelijerstvu i gastronomiji*, Novi Sad, 2003. str. 71. – 74.

Tablica 1. Podjela manifestacija prema sadržaju

Političko – povijesne manifestacije
Privredne manifestacije
Etnografske manifestacije
Vjerske manifestacije
Umjetničke manifestacije
Stručno – znanstvene manifestacije
Sportske manifestacije
Manifestacije zabavno – turističkog karaktera

Izvor: Romelić J., Tomić P., *Savremena tendencije u turizmu, hotelijerstvu i gastronomiji*, Novi Sad, 2003. str. 71.

Zahvaljujući manifestacijskom turizmu, tj. povezanosti turizma i manifestacija, destinacije koje nisu toliko izražene u atrakcijama koje većinom privlače turiste dobijaju svoje mjesto na tržištu organizacijom npr. sportskih, kulturnih, povijesnim manifestacija. Sportske manifestacije održavaju se svim gradovima, pokrajinama i državama, time privlače sportaše iz cijelog svijeta. Neki od primjera su odbojka, nogomet, košarka, skijaški spust i automobilističke utrke.¹⁰

Proces marketinga u manifestacijama, događanjima je takav da se moraju definirati značajke proizvoda, mora se izvršiti segmentacija (identifikacija ciljne skupine, kupaca), smisliti plan za zadovoljenje potreba publike, analizirati proces donošenja odluke kod ciljne skupine, kupaca, odrediti distribuciju ulaznica te također i njihovu cijenu, izvršiti promidžbu događaja/manifestacije i ocijeniti marketinške aktivnosti. Što se tiče proizvoda (manifestacija/događanje) mora se odrediti mjesto, kvaliteta hrane i zabavnog programa te čistoća prostora održavanja, pogotovo u današnje vrijeme COVID – 19 pandemije kada su čistoća i sigurnost najbitnije stavke kod organizacije. Mjesto održavanja manifestacije, gdje će se prodavati ulaznice, turističke agencije te također uredi za informacije. Uzima

¹⁰ Van Der Wagen L., Carlos B. R., *Event Management Upravljanje događajima za turistička, kulturna, poslovna i sportska događanja*, Zagreb, 2008., str. 1. – 15.

se u obzir i cijena ulaznica, trošak puta, vrijeme koje je potrebno da se dođe do mjesta održavanja manifestacije te treba misliti na ostale neugodne i rizične situacije. Promidžbu izvršavati kroz oglašavanje, odnose s javnošću i promotivnu prodaju. Sve navedeni čimbenici moraju biti u skladu jedni s drugima da bi događanje/manifestacija imala uspješan ishod. Sponzorstvo je isto jedna od bitnih stavki, jer je to većinom izvor financiranja i izvršavanja raznih aktivnosti određene manifestacije. Sponzori time povećaju svoju prepoznatljivost i povećaju prodaju, također sponzori mogu dati besplatne usluge i dobra, jer to također donosi korist određenoj npr. kompaniji koja je sponzor određenoj manifestaciji, npr. novine su sponzor nekoj manifestaciji, osiguraju manifestaciji prostor za oglašavanje koji je također besplatan. ¹¹

¹¹ Van Der Wagen L., Carlos B. R., *Event Management Upravljanje događajima za turistička, kulturna, poslovna i sportska događanja*, Zagreb, 2008., str. 73.

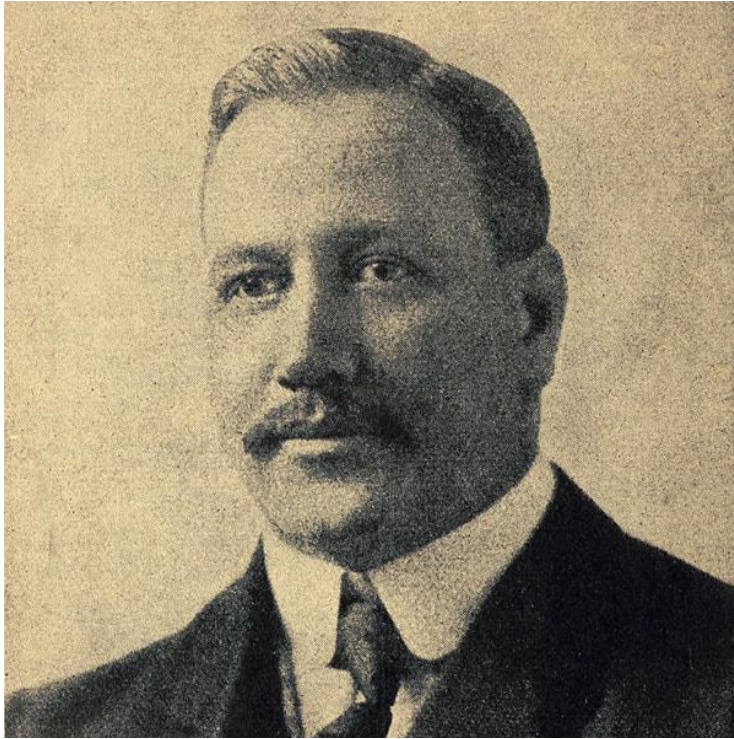
3. ODBOJKA

Igre s loptom, koje su slične odbojci, spominju se u starim kulturama raznih naroda. Odbojka, kakvu znamo danas, nastala je 1895. godine, današnji oblik je izmislio William G. Morgan iz Amerike. Zamisao je bila da napravi igru koja je s jednostavnom i jeftinom opremom lako organizirana i dostupna svim uzrasnim kategorijama, te natjecateljskoga duha. Povezao je nekoliko elemenata iz njegovih omiljenih igara poput rukometa, košarke i tenisa. Morgan je A. G. Spaldinga da za ovu igru napravi posebnu portu, ova lopta je omogućila da se lopta odbija a ne vodi (kao prije). Igra je nazvana „Minonette“, no 1886. godine A. T. Holsted je predložio naziv „Volley – ball“. Javnost je saznala za odbojku preko časopisa „Physical Education“ gdje je bio članak o odbojci, 1886. godine u SAD – u. 1897. godine su u priručniku YMCA objavljena pravila odbojke i počinje se širiti po Sjevernoj i Južnoj Americi do 1917. godine.¹²

Ubrzo tokom godina odbojka je dobila i natjecateljski duh početkom 1900 – ih godina, npr. u azijskim zemljama je dobila natjecateljski karakter 1913. godine kada je postala dio programa Igara Dalekog Istoka u Manili. U Europu, odbojka dolazi 1917. godine u Francuskoj, zatim u Italiji, donešena je od strane američkih vojnika koji su sudjelovali u Prvom svjetskom ratu. Međunarodna odbojkaška federacija – FIVB, osnovana je 1947. godine u Parizu, FIVB je imao prijavljenih 14 zemalja, to je omogućilo brži razvoj odbojke u svijetu. Tako je 1948. godine FIVB organizirao 1. Europsko prvenstvo u odbojci za muškarce, te 1949. godine 1. Svjetsko prvenstvo za muškarce i 1. Europsko prvenstvo u odbojci za žene, te je 1952. organizirano 1. Svjetsko prvenstvo u odbojci za žene u Moskvi. Najvažniji trenutak u razvoju odbojke bio je uključivanje odbojke u program Olimpijskih igara u rujnu 1957. godine i tako je 1964. odbojka predstavljena na Olimpijskim igrama u Tokiu. Danas je odbojka jedna od poznatijih sportova, te postoje razne vrste i razna sportska događanja. Odbojka je igra koja se igra u timu od maksimalno 12 igrača, može i manje, u igri su samo šest igrača. Cilj je prebaciti loptu preko mreže u polje protivnika, kontakt s loptom ograničen je na samo tri dodira između igrača, sve više

¹² Janković V., *Odbojka za sve*, Zagreb, 2003., str. 2. – 3.

od toga je prekršaj. Pobjednik odbojkaške igre je ekipa koja je osvojila tri seta (igra se dijeli na setove, setovi se dijele na poene).¹³

Slika 1. William George Morgan, izumitelj odbojke

Izvor: <https://www.volleyhall.org/william-g-morgan.html> , posjećeno 10.7.2021.

3.1. Vrste odbojke

Tokom godina razvoja odbojke, razvili su se i razni oblici odbojke, poput odbojke na pijesku, mini odbojke, odbojke na snijegu i sjedeće odbojke. Ovi oblici odbojke su također natjecateljskog duha te imaju svoje saveze, Hrvatski savez odbojke na pijesku, Hrvatski odbojkaški savez (za mini odbojku i dvoransku odbojku) te Hrvatski savez sjedeće odbojke.

¹³ Janković V., *Odbojka za sve*, Zagreb, 2003., str. 4. – 19.

3.1.1. Odbojka na pijesku

Prva utakmica odbojke na pijesku odigrana je 1915. godine u SAD – u, no FIVB je prihvatio odbojku na pijesku kao službenu vrstu odbojke tek 1987. godine te je time i 1996. godine dodana u Olimpijske igre. Kao i što samo ime govori, ova vrste odbojke se igra na pijesku i s manje igrača, dva igrača, pravila su ista kao i kod dvoranske odbojke.¹⁴

Slika 2. Odbojka na pijesku

Izvor: <https://www.fitness.com.hr/sport/outdoor-sportovi/Odbojka-na-pjesku.aspx> ,
posjećeno 10.7.2021.

¹⁴ Janković V., Odbojka za sve, Zagreb, 2003., str. 1. – 19.

3.1.2. Mini odbojka

Mini odbojka je namijenjena za mlađe uzraštaje, pravila su znatno drugačija od prave odbojke i igra se na manjem terenu s manje igrača, tri igrača te se igra s laganijom loptom. Praktično rješenje da se uključi što više mlađih naraštaja u odbojkašku aktivnost. „Pojednostavljeno rečeno „ Mini odbojka didaktičko je prilagođavanje igre odraslih na djecu“. Mini odbojka omogućuje djeci da imitiranjem igre po pravilima odraslih, veselom i privlačnom igrom, lagano i brzo usvoje osnovnu tehniku i elementarnu taktiku odbojkaške igre.“¹⁵

Slika 3. Mini odbojka

Izvor: Fotografija autora rada

¹⁵ Janković V., Odbojka za sve, Zagreb, 2003., str. 121. – 122.

3.1.3. Sjedeća odbojka

Sjedeća odbojka je ušla u paraolimpijski program kao sport za ljude s invaliditetom u Torontu 1976. godine. Iste godine je osnovan WOWD, organizacija za osobe s invaliditetom (World Organization Volleyball for Disabled). Teren je znatno manje, mreža je na visina od jednog metra te igrači moraju biti uvijek na terenu kada dodiruju loptu.¹⁶

Slika 4. Sjedeća odbojka

Izvor: <https://www.sportilus.com/sportopedia/sjedeca-odbojka/> , posjećeno 10.7.2021.

¹⁶ <https://www.worldparavolley.org/> , posjećeno 12.6.2021.

3.1.4. Odbojka na snijegu

FIVB trenutno razvija odbojku na snijegu udružujući se sa postojećim sportskim događajima kako bi razvio svijest o disciplini i stvorio globalni pokret, izgrađen na onome što je već postavljeno na europskoj turneji. Odbojka na snijegu demonstrira zabavu, strast i univerzalnost odbojkaškog sporta, koji je sada dostupan tijekom cijele godine, od ljeta do zime, od plaže do planina, u zatvorenom i na otvorenom. Odbojka bilo kada, bilo gdje, bilo gdje. Između 2017. i 2019., FIVB ima za cilj uspostaviti osmogodišnji plan te će testirati pravila i propise na raznim demonstracijskim događajima. Vizija FIVB-a je ponuditi mogućnosti uživanja u odbojci u svim njezinim oblicima koji mogu ujediniti ljude u mirnom okruženju, s ciljem biti obiteljski sport broj jedan u svijetu. FIVB je prepoznao odbojku na snijegu kao jednu od svojih disciplina i nada se da će sva povezana odbojkaška upravna tijela učiniti isto u svojim zemljama. To će pridonijeti rastu sporta na lokalnoj i međunarodnoj razini. Cilj je imati cjelovitu svjetsku turneju od sezone 2018./2019. (Minimalno tri zaustavljanja na teritoriju tri različite Konfederacije), Svjetsko prvenstvo 2021. i demonstracijski događaj na Olimpijskim igrama mladih 2020. u Lausanni.

Za sada ne postoji posebna uniforma namijenjena odbojci na snijegu, pa se na terenima mogu vidjeti različite vrste odjeće. Većina sportaša koji igraju odbojku na snijegu također su odbojkaši na pijesku ili u dvorani. Kao odbojkaši na snijegu obično nose termo donje rublje ispod postojećih odbojkaških uniformi koje se sastoje od sintetičkih majica i kratkih hlača s nekim promotivnim logotipom. To pomaže igračima da se zagriju - osobito pri negativnim temperaturama - dok publici prenose sliku odbojke općenito. Kopačke se koriste pri igranju odbojke na snijegu jer pružaju prijanjanje na snijeg i sprječavaju klizanje igrača tijekom igre.¹⁷

¹⁷ <https://www.fivb.com/en/snowvolleyball/whatisnowvolleyball> , posjećeno 01.8.2021.

Slika 5. Odbojka na snijegu

Izvor: <https://www.fivb.com/en/snowvolleyballfestival/news/inaugural-fivb-snow-volleyball-world-tour-to?id=80446> , posjećeno 01.8.2021.

3.2. Odbojkaške manifestacije u Hrvatskoj

Odbojkaških manifestacija u Hrvatskoj nema mnogo, većinom su odbojkaške manifestacije u Hrvatskoj u sklopu nekih većih sportskih događanja, poput natjecanja u odbojci povodom Sportskih igara mladih u Splitu. Neke od odbojkaških manifestacija su Swatch Beach Volleyball Major Series u Poreču, Split Open i Sportske igre mladih – natjecanje u odbojci.

3.2.1. Swatch Beach Volleyball Major Series

Swatch Beach Volleyball Major Series u okviru FIVB svjetskog turnira održan je 2015. godine, prva destinacija je bila u Poreču. Zbog uspjeha Poreč Majora dodijeljena je i nagrada za turizam. Poreč Major najavljen je od 28. lipnja do 3. srpnja. Za vrijeme turnira, turnir je posjetilo 62.000 posjetitelja, turnir je prošao veoma dobro, toliko dobro da je dodijeljena prestižna plaketa Turističke zajednice Istarske županije “Zlatna koza – Capra d'oro” za kategoriju Eventi. „ Na najavnoj tiskovnoj konferenciji ovogodišnjeg Poreč Majora, održanoj 7. lipnja u Zagrebu ministar turizma Anton Kliman istaknuo je: Hrvatsku svake godine posjećuje sve veći broj sportskih zaljubljenika i znatiželjnika, a upravo zato veliku pozornost posvećujemo gradnji imidža sportske destinacije. Vjerujem da će nakon prošlogodišnjeg uspješnog izdanja Poreč Majora, ove godine doći još više gostiju koji će moći uživati u ovom sportskom spektaklu, ali i brojnim zanimljivim ponudama i prekrasnoj prirodi koje Poreč, ali i čitava Hrvatska imaju i nude.“¹⁸

Poreč Major najznačajnija je manifestacija u destinaciji, ne samo zbog ostvarenja značajnog turističkog prometa već i zbog činjenice da donosi Poreču ogroman medijski prostor s glavnih emitivnih tržišta. Nakon održanog turnira, Poreč je već bio odabran za održavanje iste manifestacije i turnira. Poreč Major je jedan od najbogatijih turnira po

¹⁸ <http://www.porec.hr/prva.aspx?stranica=9254&pid=&j=CRO> , posjećeno 12.6.2021.

nagradnom fondu, dolaze odbojkaši na pijesku iz cijelog svijeta, to uključuje prvake svijeta i Europe. Turnir je veoma važan za razvoj odbojke na pijesku u Hrvatskoj te i same odbojke općenito. ¹⁹

Slika 6. Swatch Beach Volleyball Major Series Poreč

Izvor: <http://www.porec.hr/prva.aspx?stranica=9254&pid=&j=CRO> , posjećeno 10.7.2021.

3.2.2. Split Open

Split Open je turnir u odbojci na pijesku u Splitu. Natječu se muške i ženske ekipe, te se održava u kolovozu na plaži Žnjan. Split open je prvi put održan 2009 godine u organizaciji KOP Žnjan i KOP Split. ²⁰

¹⁹ <http://www.porec.hr/prva.aspx?stranica=9254&pid=&j=CRO> , posjećeno 12.6.2021.

²⁰ <https://odbojka.hr/pijesak/zavrsen-split-open-2012.html> , posjećeno 12.6.2021.

3.2.3. Sportske igre mladih

„Sportske igre mladih najveća su amaterska sportska manifestacija u Europi i svojevrsni fenomen koji svojom tradicijom dugom 24 godine svjedoči kako dobra vizija, sustavan rad i upornost mogu prevladati sve izazove i stvoriti jedinstven brend koji su prepoznale i podržale mnogobrojne svjetske institucije, vrhunski sportaši i dužnosnici i sponzori. Povezuju sve svoje dionike i uključuju ih u pozitivnu sliku i ugled koji grade godinama kao promotor zdravog načina života i društvenih vrijednosti među djecom i roditeljima. Iako se Igre bave amaterskim sportom, sve aktivnosti se rade prema standardima profesionalnih natjecanja koja uključuju profesionalne sportske terene, educirane suradnike kineziologe i profesore tjelesnog odgoja, profesionalne suce, delegate i vrhunski event management.“²¹ U sklopu sportskih igara mladih u Splitu organiziraju se i natjecanja u odbojci i odbojci na pijesku. Regionalna natjecanja održavaju se u par gradova u Hrvatskoj u određenim skupinama i pobjednici svakog regionalnog natjecanja plasiraju se na Državnu završnicu koja se održava u Splitu.

Slika 7. Natjecanje u odbojci na pijesku u sklopu Sportskih igara mladih u Splitu

Izvor: <https://www.igremladih.hr/bs/sportovi/odbojka-na-pijesku> , posjećeno 10.7.2021.

²¹ <https://www.igremladih.hr/bs/o-nama/o-sportskim-igramama-mladih> , posjećeno 10.7.2021.

3.3. Odbojkaške manifestacije u svijetu

3.3.1. *World Grand Prix*

World Grand Prix FIVB -a u odbojci nastavlja se širiti i 2017. godine, s 32 zemlje koje su po prvi puta sudjelovale na natjecanju. Dvadeset osam timova sudjelovalo je od 2014. do 2016. Osam timova sudjelovalo je u debitantskoj sezoni natjecanja 1993. i od 1995. do 2002. godine, dok je 12 momčadi djelovalo 1994. i od 2003. do 2010. Šesnaest timova sudjelovalo je u izdanjima za 2011. i 2012. godinu. i 20 u 2013. Preliminarni krug održat će se kroz tri tjedna, uključujući 7-9. Srpnja, 14-16. Srpnja i 21-23. Srpnja. Finale skupine 3 slijedi od 22. do 23. srpnja, finale skupine 2 od 28. do 30. srpnja, a finale skupine 1 od 2. do 6. kolovoza. Samo su Kina i Japan do sada sudjelovali u sva 24 izdanja. Brazil je rekorder u tituli s ukupno 18 pobjeda. Format natjecanja ostaje nepromijenjen, s 32 tima podijeljena u tri skupine (12 ekipa u skupinama 1 i 2 i osam timova u skupini 3). Najbolje ekipe (četiri za skupine 2 i 3 i šest za skupinu 1) igrat će finale u svakoj skupini. Svjetski Grand Prix FIVB odbojke bilo je godišnje natjecanje u odbojci za žene stvoreno 1993. Muška verzija natjecanja zvala se Svjetska liga.²²

3.3.2. *Continental Cup*

Continental Cup nastao je 2010. godine. „Format natjecanja je sljedeći: trener prijavljuje prvu i drugu ekipu. Igraju se utakmice između prvih i drugih ekipa, a u slučaju neriješenog rezultata igra se Golden match koji odlučuje o pobjedniku. Za taj meč trener može prijaviti bilo koju ekipu, odnosno igrača, što daje dodatnu draž. U nedjelju će pobjedničke ekipe prvog dana turnira međusobnim ogledom odlučiti ukupnog pobjednika koji se pobjedom plasira izravno u drugu fazu natjecanja, korak bliže Olimpijskim igrama.“ Continental Cup je par godina imao sjedište održavanja u Hrvatskoj u gradu Umagu.²³

²² <http://worldgrandprix.2017.fivb.com/en/competition/event-info> , posjećeno 08.8.2021.

²³ <https://www.coloursofistria.com/hr/dogadjanja/sport/continental-cup> , posjećeno 08.8.2021.

4. ODBOJKAŠKE MANIFESTACIJE U TURIZMU – INOVATIVAN TURISTIČKI PROIZVOD

„Turistički proizvod je ukupnost materijalnih i nematerijalnih elemenata koji pripadaju primarnoj i sekundarnoj turističkoj ponudi, zajednički rezultat ponude jednog područja, odnosno cjelovitost zahtjeva kupca turista prema određenom području ili nosiocu ponude. Kupac doživljava proizvod kao predmet zadovoljena svojih potreba i kao miks opipljivih, uslužnih i simboličnih posebnosti od kojih se očekuje da stvaraju zadovoljstvo ili budu korisni kupcu.“²⁴

Inovacija je svaki proizvod, ideja ili usluga koja je „nova“ za određeno tržište ili koja je viđena kao „nova“ od strane kupaca i potrošača. Mora se kvalitativno razlikovati od postojećih proizvoda na tržištu. Inovacija je u marketinškom smislu sve novo za potrošača, subjektivno je određena, proizvod koji ima nova svojstva i ima unaprijeđena svojstva u odnosu na već postojeći sličan proizvod, što znači da je inovacija potpuno nov ili značajno modificiran proizvod ili usluga.²⁵

Odbojkaške manifestacije u turizmu predstavljaju novi, ali već dobro poznati izvor prihoda Republike Hrvatske tijekom godine. Gledajući primjere ostalih zemalja, Republika Hrvatska u određenoj mjeri zaostaje za drugim državama u kontekstu razvijenosti ove vrste sporta tijekom i van turističke sezone.

Uzimajući u obzir sve aspekte odbojkaških manifestacija, turisti bi se lakše odlučivali za gradove na obali Lijepe Naše kada bi oni imali razvijenije temelje za organizacijom spomenutih manifestacija.

²⁴ Previšić J., *Leksikon marketinga*, Ekonomski fakultet – Zagreb. 2011., str. 763.

²⁵ Previšić J., *Leksikon marketinga*, Ekonomski fakultet – Zagreb. 2011., str. 247.

Tablica 2. Sportski i sportsko-rekreacijski objekti na području Istre

	SADRŽAJI	BROJ TERENA
1.	Teniski tereni	400
2.	Stolovi za stolni tenis	309
3.	Boćarski tereni	78
4.	Tereni za nogomet	49
5.	Igrališta za mini golf	48
6.	Tereni za košarku	29
7.	Tereni za odbojku na pijesku	26
8.	Tereni za mali nogomet	20
9.	Tereni za odbojku	19
10.	Tereni za rukomet	19
11.	Polivalentni stadioni i igrališta	16
12.	Otvoreni bazeni	8
13.	Zatvoreni bazeni	7
14.	Bazeni s morskom vodom – natkriveni	6
15.	Bazeni s morskom vodom – otkriveni	7
16.	Fitnes centri	10

Izvor: Bartoluci, M., Škorić, S., Šindilj, M., 2013. *Modeli organizacije i kvaliteta sportsko rekreacijskog turizma u Istri.*

U tablici 1. prikazani su podaci o broju sportskih i sportsko-rekreacijskih objekata na području Istre. Na vrhu ljestvice nalaze se teniski tereni kojih na području Istre ima 400. Za razliku od teniskih terena, terena za odbojku ukupno ima 45 odnosno nešto više od 11% ukupnog broja teniskih terena. Prema prikazanim podacima, zaključuje se minimalna prisutnost odbojkaških terena.

Ovakve brojke temelj su za dodatno razvijanje „odbojkaške sile“ u Republici Hrvatskoj. Republika Hrvatska iz godine u godinu ostvaruje sve veći broj dolazaka kako domaćih, tako i stranih turista koji će, ako poraste broj odbojkaških terena zastupljenih u Istri, kao svoju sportsko - rekreacijsku aktivnost odabrati odbojku. Odbojka je sport koji okuplja ljude, omogućava stvaranje novih poznanstava i međusobno povezuje ljude.

Kada bi se ulaz na odbojkaške terene naplaćivao tijekom godine, sav prihod mogao bi se iskoristiti u daljnje razvijanje odbojkaške infrastrukture Republike Hrvatske, ali i na organizaciju spomenutih i novih dodatnih manifestacija koje će obogatiti turističku ponudu gradova na obali Jadranskog mora, a i u unutrašnjosti države. Sportski turizam ima dobre podloge na području Hrvatske. Ovakvim postupanjem, sportski turizam postat će nova grana turizma u Hrvatskoj.

ZAKLJUČAK

Sport i turizam su srodnih pojava, datira još od početka njihovog razvoja kada se putovalo na velike sportske događaje (antička Grčka). Njihova povezanost temelji se na čimbenicima koji dovode do razvika sporta i turizma, ekonomskim učincima i djelima koji generiraju razvoj turizma i sporta. Sport i sportske aktivnosti nisu samo sadržaj više u turizmu tokom odlaska u neku destinaciju, u suvremenom turizmu sport i sportske aktivnosti su glavni motiv za putovanje i odlazak u određenu destinaciju npr. odlazak na Olimpijske igre. Odbojka i odbojkaške manifestacije su novi inovativni turistički proizvod. Odbojka se počela razvijati krajem 19. stoljeća i početkom 20. stoljeća, tokom godina dovodile su se nove inovacije te odbojka ima dugu povijest uvođenja novih stvari i uključivanja u druga sportska događanja poput Olimpijskih igara 1957. godine, te na kraju organiziranja samih natjecanja, svjetskih natjecanja u odbojci poput World Grand Prixa i Continental Cup – a, koji se par godina održavao u Hrvatskoj u gradu Umagu. Odbojkaške manifestacije u Hrvatskoj nisu pretjerano razvijene, većinom su uključene u neke druge sportske događaje, no postoje i događaji koji su samo bazirani na odbojci poput Continental Cup -a u Umagu i Swatch Beach Volleyball Majos Series – a u Poreču.

POPIS LITERATURE

Knjige

1. Bartoluci M., Čavlek N., *Turizam i sport – Razvojni aspekti*, Zagreb, Školska knjiga 2007.
2. Gržinić J., *Uvod u turizam*, Sveučilište Jurje Dobrila u Puli, Pula 2019.
3. Hadžikadunić A., Turković S., Tabaković M., *Teorija sporta sa osnovama tjelesnih aktivnosti specijalne namjene*, Sarajevo, Univerzitet u Sarajevu, Fakultet sporta i tjelesnog odgoja 2013.
4. Jadrešić V., *Turizam u interdisciplinarnoj teoriji i primjeni*, Zagreb, Školska knjiga 2001.
5. Janković V., *Odbojka za sve*, Zagreb, Autorska naklada 2003.
6. Previšić J., *Leksikon marketinga*, Zagreb, Ekonomski fakultet 2011.
7. Romelić J., Tomić P., *Savremene tendencije u turizmu, hotelijerstvu i gastronomiji*, Novi Sad, Univerzitet u Novom Sadu 2004.
8. Van Der Wagen L., Carlos B.R., *Event Management Upravljanje događajima za turistička, kulturna, poslovna i sportska događanja*, Zagreb., Mate 2008.

Stručni znanstveni časopisi

9. Jagić S., *Turizam i slobodno vrijeme: mogućnosti i načini provođenja*, Pedagogijska istraživanja, Sveučilište u Zadru, Vol. 2., No. 1., 2005.
10. Mićović M., *Društveno gospodarska dimenzija sporta*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, Vol. 57 No. 3, 2020.,
11. Petrović M., Knezović D., Todorović M., *Sportski turizma kao komponenta razvoja održivog poduzetništva*, Obrazovanje za poduzetništvo Split Vol 7. No 1., 2017.

Internetski izvori

12. <http://worldgrandprix.2017.fivb.com/en/competition/event-info> , posjećeno 08.8.2021.

13. <http://www.porec.hr/prva.aspx?stranica=9254&pid=&j=CRO> , posjećeno 12.6.2021.
14. <https://odbojka.hr/pijesak/završen-split-open-2012.html> , posjećeno 12.6.2021.
15. <https://odbojka.hr/pijesak/završen-split-open-2012.html> , posjećeno 12.6.2021.
16. <https://www.coloursofistria.com/hr/dogadjanja/sport/continental-cup> , posjećeno 08.8.2021.
17. <https://www.fivb.com/en/snowvolleyballfestival/news/inaugural-fivb-snow-volleyball-world-tour-to?id=80446> , posjećeno 01.8.2021.
18. <https://www.worldparavolley.org/> , posjećeno 12.6.2021.

POPIS PRILOGA

Slike

1. Slika 1. William George Morgan, izumitelj odbojke, izvor: <https://www.volleyhall.org/william-g-morgan.html> , posjećeno 10.7.2021.
2. Slika 2. Odbojka na pijesku, izvor: <https://www.fitness.com.hr/sport/outdoor-sportovi/Odbojka-na-pjesku.aspx> , posjećeno 10.7.2021.
3. Slika 3. Mini odbojka, izvor: fotografija autora rada
4. Slika 4. Sjedeća odbojka, izvor: <https://www.sportilus.com/sportopedia/sjedeca-odbojka/> , posjećeno 10.7.2021
5. Slika 5. Odbojka na snijegu, izvor: <https://www.fivb.com/en/snowvolleyballfestival/news/inaugural-fivb-snow-volleyball-world-tour-to?id=80446> , posjećeno 01.8.2021.
6. Slika 6. Swatch Beach Volleyball Major Series Poreč, izvor: <http://www.porec.hr/prva.aspx?stranica=9254&pid=&j=CRO> , posjećeno 10.7.2021.
7. Slika 7. Natjecanje u odbojci na pijesku u sklopu Sportskih igara mladih u Splitu, izvor: <https://www.igremladih.hr/bs/sportovi/odbojka-na-pijesku> , posjećeno 10.7.2021.

Tablice

1. Tablica 1. Podjela tablica prema sadržaju, izvor: Romelić J., Tomić P., *Savremena tendencije u turizmu, hotelijerstvu i gastronomiji*, Novi Sad, 2003. str. 71.
2. Tablica 2. Sportski i sportsko-rekreacijski objekti na području Istre, izvor: Bartoluci, M., Škorić, S., Šindilj, M., 2013. *Modeli organizacije i kvaliteta sportsko rekreacijskog turizma u Istri*.

SAŽETAK

Odbojka je timski sport, dvije ekipe od šest igrača se natječu jedno protiv drugog. Razvoj odbojke ima dugu povijest te veliku povezanost s turizmom, zbog sve većeg razvoja sportsko – rekreativnog oblika turizma, te zbog svoje atraktivnosti te je namjenjen za sve spolove i uzraste. Jedan je od popularnijih timskih sportova. U turizmu se sve više pojavljuju posebni oblici turizma te se mijenjaju interesi turista. Putovanja i bavljenje sportom postali dostupni velikom broju ljudi, te također su sport i putovanja jedni od središnjih aspekata načina života ljudi. Sportske manifestacije su dosta zastupljene u Hrvatskoj, no odbojkaških manifestacija nije toliko puno, neke od poznatijih su Swatch Beach Volleyball Major Series i Split open. Najzastupljenije manifestacije u odbojci su za vrstu odbojke koja se naziva odbojka na pijesku, većina manifestacija provodi se u sklopu odbojke na pijesku, te je sama odbojka na pijesku uvedena u program Olimpijskih igara.

Ključne riječi: odbojka, odbojka na pijesku, turizam, sport

SUMMARY

Volleyball is a team sport, two teams of six players compete against each other. The development of volleyball has a long history and a great connection with tourism, due to the growing development of sports - recreational form of tourism, and due to its attractiveness, and is intended for all genders and ages. It is one of the more popular team sports. Special forms of tourism are increasingly appearing in tourism and the interests of tourists are changing. Travel and sports have become accessible to a large number of people, and also sports and travel are one of the central aspects of people's way of life. Sports events are quite common in Croatia, but there are not so many volleyball events, some of the most famous are Swatch Beach Volleyball Major Series and Split open. The most common events in volleyball are for a type of volleyball called beach volleyball, most events are held as part of beach volleyball, and beach volleyball itself has been introduced into the program of the Olympic Games.

Keywords: volleyball, beach volleyball, tourism, sports